

מלכות יהויכין וגלות החרש והמסגר פרק כ"ד פסוקים ח'–י"ז

רקע למורה

לאחר מות יהויקים, מלך בנו יהויכין תחתיו, במשך שלושה חודשים בלבד, וכאביו עשה הרע בעיני ה'. בימי יהויכין התחיל השלב הראשון של 'גלות בבל': השלב המכונה - 'גלות החרש והמסגר'.

בימיו של יהויכין מלך יהודה, צר נבוכדנאצר מלך בבל על ירושלים. יהויכין נכנע למלך בבל ויצא אליו ביחד עם משפחתו, עבדיו ושריו. נבוכדנאצר הגלה אותם לבבל, ואיתם גם את 'החרש והמסגר'. גלות זו מכונה 'גלות החרש והמסגר' וכן 'גלות יהויכין', על שם המלך שהוגלה בה.

על פי דעת מקרא, 'החרש והמסגר' זהו כינוי לבעלי המלאכה ובפרט ליצרני הנשק: החרשים והמסגרים (ראו שמואל א' י"ג, י"ט: וְחָרָשׁ לֹא יֵצֵא בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי אָמְרוּ פְּלִשְׁתִּים פֶּן יַעֲשׂוּ הָעֲבָרִים חֶרֶב אוֹ חֵנִית). המטרה של הבבלים הייתה להחליש את היכולת הצבאית של ממלכת יהודה למרוד במלכות בבל. לפי חז"ל בגמרא (גיטין פ"ח ע"א) 'החרש והמסגר', היה כינוי לגדולי הדור - תלמידי החכמים (מספר יחזקאל אנחנו לומדים שהנביא יחזקאל היה בין הגולים בימי יהויכין, ובמגילת אסתר מסופר שמרדכי היהודי היה גם הוא בין הגולים בימי יהויכין). לפי שני ההסברים, הגולים בימי יהויכין היו משכבת האליטה (בית המלך, שריו ועבדיו, החרש והמסגר) ועשירי העם. לאחר שגלו נותרה ביהודה דלת העם והממלכה נחלשה מאוד.

בנוסף להגליית התושבים, נשדדו כמה מאוצרות המקדש. נבוכדנאצר לקח את אוצרות בית ה' וכלי המקדש ואוצרות בית המלך, ואף קיצץ ולקח את הזהב שבו היו מצופים כלים במקדש עוד מימי שלמה.

עם הגליית יהויכין וביתו מירושלים לבבל, המליך נבוכדנאצר את מתניה דודו של יהויכין, בנו של יאשיהו, ושינה את שמו לִצְדַקְיָהוּ. גם במקרה זה, שינוי השם מבטא את השליטה של המלך הבבלי ביהודה.

הצעת הוראה:

נקרא עם התלמידים את פסוקים ח'–י"ז בפרק כ"ד.

נשאל:

- מה אנחנו יודעים על יהויכין מהפסוקים?
 - מה עשה יהויכין כאשר החל המצור הבבלי על ירושלים?
 - מי נלקח לבבל?
 - מה נלקח לבבל?
- אפשר לתת לתלמידים את הפסוקים ולבקש מהם לסמן בצבעים שונים את התשובות.
- מי הם החרש והמסגר?
- דעת מקרא: 'החרש והמסגר' זהו כינוי לבעלי המלאכה ובפרט ליצרני הנשק: החרשים והמסגרים.
 - חז"ל בגמרא (גיטין פ"ח ע"א) 'החרש והמסגר', היה כינוי לגדולי הדור - תלמידי החכמים.

נסכם:

מיהם הגולים בימי יהויכין? ומי נשאר בארץ?
 לדעתכם, מה היה המצב של העם הנשאר בארץ לאחר גלות יהויכין, מבחינה מדינית, כלכלית וביטחונית?
 נדגיש לתלמידים שגלות יהויכין יצרה מציאות שבה העם מפוצל לשני מוקדים:
 האחד - מוקד מוחלש של דלת העם שחיים בממלכת יהודה, שהייתה מלכות 'וסלית' הכפופה לשלטון הבבלי והעומדת בפני הגלייה וחורבן.
 השני - השכבה החזקה של העם שהוגלתה לבבל. לראשונה בהיסטוריה של עם ישראל החל להתפתח מרכז יהודי גדול מחוץ לארץ ישראל.